

Piacgazdaság pénzjelzések nélkül?

VISSZHANG - LII. évfolyam 35. szám, 2008. augusztus 29.

Remek elemzést kaptunk Bélyácz Ivántól a magyar gazdaság és társadalom jelenlegi gondjairól, a zsákutca természetéről (Kijuthatunk-e a zsákutcából? ÉS, 2008/34., augusztus 22.). Három kérdésben van csak vitám vele.

- 1) Több helyen is érvel a szerző avval, hogy a hazai vállalkozások beruházásait nem korlátozza a forráshiány, hiszen a belföldi megtakarításokat külföldi források pótolják. Csakhogy maga is elismeri, hogy a rendkívül magas kamatszint megnöveli a beruházások megtérülési követelményét, igaz, ebből ő arra következtet, hogy emiatt érzéketlenné válnak a cégek. De ezzel az erővel miért ne lehetne arra következtetni, hogy éppen költségérzékenységük miatt szorulnak ki a vállalkozások a hitelpiacról, és mondanak le a - magas kamatok mellett - nehezen megtérülő beruházásokról?
- 2) Éppígy nem érthető, hogy miért lenne a monetáris politika által befolyásolt árfolyam teljesen hatástalan a gazdasági növekedésre. Miért életszerű azt gondolni, hogy a magyar vállalatokat kizárólag a reálgazdasági folyamatok (pl. értékesítési lehetőségek) motiválják, és tökéletlenül érzéketlenek a pénzügyi jellegű változásokra (pl. az árfolyam-erősödéssre)? Miért gondolja a kiváló szerző azt, hogy a forint erősítésével is ösztökélt importverseny csak olyan vállalkozásokat küldött a padlóra, amelyek minden körülmény között (pl. a nagyon alacsony hazai foglalkoztatási szint mellett is) oda valók?

Az első két kérdés, amiben vitám van a tanulmány szerzőjével, összefügg egymással. Habár cikkében Bélyácz Iván maga is elismeri, hogy a kilencvenes években a reálgazdaságban nálunk is végbement a piaci átalakulás, mégsem fogadja el, hogy a piaci viszonyok olyan fontos pénzügyi jelzőszámai, mint a kamatok és az árfolyamok Magyarországon is befolyásolják a vállalkozások döntéseit. Én viszont úgy gondolom, hogy ameddig a piacgazdaságra vonatkozó hipotézist nem cáfolják meggyőző empirikus érvek, létezését nincs okunk elvitatni.

- 3) A harmadik vitapont más természetű. Abban igaza van Bélyácz Ivánnak, hogy sem a reformkényszer, sem a megváltozott világgazdasági környezet nem jelenti a magyar helyzet egyediségét: a legtöbb fejlett ország hasonló cipőben jár. Azért egy dologban talán mégis különleges Magyarország helyzete: nálunk a jóléti rendszerek hosszú távú fenntarthatóságából fakadó reformkényszerrel egyidejűleg jelentkezett a rövid távú stabilizációs kényszer, amire a világgazdaságból érkező negatív impulzusok (hitelválság, recesszió és árrobbanás) is rátettek egy - számunkra az előbbieik miatt különösen nagy - lapáttal. A fájdalmas intézkedésekre szorító kényszerek és a kedvezőtlen külső körülmények ilyen fokú együttállása az oka annak, hogy nálunk a gazdasági növekedés megtorpanása és a mérsékelt magas infláció beragadása is hasonlóan komoly gondokat okoz, mint másutt a stagflációs helyzet kialakulása.

A cikk következtetését persze elfogadom: a zsákutcát, politikusainkkal együtt, mi magunk hoztuk létre, és a kiutat is nekünk kell megtalálnunk.

Várhegyi Éva